

Også publisert i Dagens Næringsliv 24. mai 2012

Fortrinn i spill

Av Bernt Arne Bertheussen,

Førstelektor Handelshøgskolen ved Universitetet i Tromsø

Ole Gunnar Solskjærs flørt først med Aston Villa og så med Kjell Inge Røkke igjen har satt norske fotballsinn i kok. Men i mediejakten på skurker og helter vies offeret, som kan miste sine fortrinn, liten omtanke, skriver førstelektor Bernt Arne Bertheussen på Handelshøgskolen ved Universitetet i Tromsø.

Alle trenger fortrinn for å kunne vinne konkurranser. Slik er det også i næringslivet. Der blir verdien av fortrinnet avleiret i regnskapets bunnlinje. Er vår bedrift best, skaper vi større overskudd enn konkurrenter med samme innsats. For en toppfotballklubb, som er en salig blanding av idrett og næring, synliggjøres ikke fortrinnet i regnskapet, men i tabellen.

Til tross for et mindre budsjett enn de fire store i norsk fotball – Rosenborg, Brann, Vålerenga og Viking – vant Molde Fotballklubb (MFK) Tippeligaen ifjor. Det kan gjenta seg i år. Årsaken er neppe flaks. Da er det mer sannsynlig at MFKs sportslige suksess springer ut av et trenersteam og en spillerstall som gir klubben et fortrinn.

Gode fortrinn varer. Bedrifter og fotballklubber behøver varige fortrinn for å kunne være best over tid. Varige fortrinn kan ikke kjøpes eller kopieres av konkurrenter eller andre aktører i næringskjeden. MFK har brukt vel hundre år på å bli symbolet på byens og regionens identitet. Båndet mellom by og klubb er så sterkt at supporter gjengen Tornekraftet sverger evig troskap til MFK.

Som regional identitetsforvalter har MFK et varig fortrinn. Men siden Molde og omegn er mindre folkerik enn regionene hos de fire store, uttrykker MFK identiteten til færre mennesker enn disse. Beliggenheten gir klubben en varig ulempe i forhold til de store i norsk fotball.

I 1998 bygde Røkke en ny «løkke» til klubben i sitt hjerte for å kunne forløse publikumspotensialet i regionen bedre. I sitt nylige 17. mai-forsett lar nå Røkke (via Aker) klubben få overta eierskapet til stadion for n krone. Dette er rimelig for et

moderne anlegg. Klubben slipper dermed å betale husleie i fremtiden. Dette varige kostnadsfortrinnet kan være verdt seks millioner i året.

Røkke har ikke bare forært klubben en flott stadion, han har også tatt på seg ansvaret for å fylle den med folk på kampdag gjennom sitt prosjekt "Tilhørighet". Foreninger i regionen som selger sesongkort for MFK, blir betalt av Røkke for jobben. Dette er en direkte subsidiering av klubben verdt ti millioner årlig. I 17. mai-forsettet sitt varsler Røkke at ordningen vil fortsette.

Foreningsordningen lokalt gir MFK et semivarig fortrinn. Semivarig siden man aldri vet med Røkke – han kan «fyre seg opp» og ta beslutninger i affekt.

Ny stadion kombinert med tilhørighetstiltakene varslet en ny tid for MFK. Tilskuerinteressen har eksplodert og ifjor lå ikke de offisielle tallene langt bak de største. n av konkurranseulempene knyttet til klubbens beliggenhet er dermed redusert.

I tillegg til å bygge stadion og sluse folk inn på kampdag, har Røkke bidratt med mer enn tyve millioner i året i direkte finansiell støtte til klubben. Disse pengene har gjort det mulig for klubben å konkurrere om gode trenere og spillere, viktige ingredienser for å kunne hevde seg sportslig.

Høsten 2010 dukket kristiansunderen Ole Gunnar Solskjær opp i Molde. Den engelskskolerte nordmannen er en merkevare i fotballen på grunn av sine tidligere meritter i Manchester United. Et større sportslig prosjekt var i gjære. Ekstramillioner ble samlet inn til MFK, og Solskjær høstet suksess i sin første sesong. Nok en gang fikk vi se at i kampen om poengene kan kvaliteten på trenerteamet utgjøre en forskjell.

Trenere og spillere er imidlertid mobile, og det er et globalt marked for artistene. De kan selge seg til høystbydende uansett hvor budet kommer fra. Trenere og spillere er flyktige fortrinn som kan kjøpes for penger. Denne friheten til å relokalisere seg har ikke klubben som regional identitetsforvalter.

Etter tyve år som rik onkel rant det over for Røkke den 17. mai da han fikk vite at Solskjær kanskje ville forlate Rosenes by etter bare halvannet år i manesjen. England og Premier League fristet mer. Røkke (via Aker) bestemte seg for å kutte den finansielle støtten til klubben med ca. 25 millioner i året fra årsskiftet.

I fotballpyramiden er kannibalisering akseptert og blitt en del av kulturen. De beste trenerne og spillerne blir «slukt» av aktører lenger opp i verdikjeden. Omsettelige fortrinn skaper hyperkonkurranse i fotballnæringen. Klubbene blør.

Nesten alle klubbene taper penger i kampen om de flyktige fortrinnene. Etter Røkses 17. mai-forsett og Solskjærs flørting står MFK igjen som et offer. Klubben har mistet et semivarig fortrinn – Aker-millionene – og den kunne ha mistet et flyktig fortrinn – Solskjær og hans crew.